

Az abaligeti barlang

Elhagyott ezüst-, arany- és sóbányákban gyógyítják a betegeket

Új tudományág születőben: a szpeleoterápia

Hazánkban a gazdag lehetőségek még kiaknázatlanok

Idén egy évtizedes a Nemzetközi Barlangtani Unió keretében alakított barlangterápiai szakbizottság, melynek ügyvezetői teendőit a Budapesten élő dr. Kessler Hubert látja el. A barlangok levegőjének, vizének és egyéb biológiai, geológiai tényezőinek a természetes gyógyhatásai nem oly közismertek, mint a gyógynövényeké.

— Gyógyhatásuk felismerése évszázados keletű. A második világháború idején a németországi Ennepetal lakói a közeli Klutert-barlangba menekültek a bombázás elől és a légzőszervi betegségekben szenvedők panaszai enyhültek. Aztán orvosok, fizikusok, klimatológusok bizonyították, hogy olyan tiszta a levegő, mint egy több ezer méteres hegy csúcsain, vagyis a „benti klíma” páratartalma, vegyi összetétele, elektromos viszonyai és még több más, mai napig sem tisztázott körülményei fejtik ki együttes gyógyhatásukat. A barlangterápia, vagyis a szpeleoterápia nem egy elvont, öncélú tudományág. Újabbban a klimatikus adottságok gyógyhatásait igyekszünk felderíteni. Ez egy új születő tudományág, a szpeleoterápia.

— Tízéves társadalmi szervezetük elnöke dr. K. H. Spanngel, aki a Klutert-barlangban a rendszeres gyógykezeléseket, kutatásokat megindította, aki a tudományos barlangi gyógyászat, a szpeleoterápia megalapítója. Miként működik a szakbizottság?

— Egy-egy szakember képvisel 14 tagországot, évenként más-más országban nemzetközi szimpoziumot rendezünk. Saját pénzzel nem rendelkezünk, de a vendéglátó szervek bőkezű mecénások. Tavaly az ausztriai Oberzeiringben tanácskoztunk, ahol egy felhagyott ezüstbányában folyik az igen eredményes gyógykezelés. Idén az NSZK-beli Ennepetal, jövőre pedig az olaszországi Monsumano melletti Grotte Giusti gyógybarlang vezetősége ad otthont konferenciánknak.

— Nálunk mennyire elismert a barlangterápia, mint természetes gyógy mód?

— Hazánkban az 1965-ös kormányrendelet ismeri el és szabályozza a barlangterápia kérdéseit. Az NSZK-beli kollégák kifejezett kérésére előadásomban erre részletesen kitérek és hangsúlyozom a hazai állami beruházások, támogatások jelentőségét. De távolról sem használjuk ki a lehetőségeket. Például a Béke-barlangban a megfelelő elszállítás lehetőségé miatt csak a nyári

hónapokban fogadnak betegeket. A tapolcai kórházalatti barlang betegeinek az elhelyezése sem kielégítő. A barlang szűkös méretén a páratartalom hiányán újabb kutatások és mesterséges feltárások sokat segíthetnének. Fővárosunkban a Gellértfürdőt és a Ráczfürdőt összekötő, eredetileg vízfeltárás céljaira készített alagút klímaviszonyai olyanok, mint a világhírű Bad-Gastein-i gyógytárolóké; ez sincs kiaknázva. A rózsadombi SZOT-gyógyüdülőben elég volna egy felvonós aknát megépíteni az üdülő és a gyógybarlang között, aminél a műszaki tervei már rég megszülettek.

— Csupán a barlangokhoz kötődik a szpeleoterápia?

— Mesterséges föld alatti létesítményeket is kutatunk. A Szovjetunióban, Romániában és Lengyelországban felhagyott sóbányákban eredményesen gyógyítanak már régóta. Ausztriában, Oberzeiringben egy volt ezüstbányában, míg Bad-Gasteinben pedig egykori aranybányában kezelik a betegeket. Nem mindegy, hogy a barlangok felszínén milyen szennyező hatások érvényesülnek, ezért mind több gyógybarlang felszíni védelme is szükséges.

Csutó János

Kétszáz éves festett fatáblák

A szennai falumúzeum

Négy porta gazdasági épületekkel

Öt kis falut fűz egymásba a Kaposvártól délnek futó kövesút, amelynek vége Szilvásvaszentmártonban van, előtte pedig Zselickisfalud, Patca, Szenna és Kaposzterdahely sorakozik. A Zselicség híres, legtöbbször emlegetett községeit találjuk itt, alig néhány kilométerre a megyeszékhelytől.

Amióta a falumúzeumát elkezdték építeni, Szenna a leglátogatottabb. Nem csoda, ha messzi vidékről fölkeresik a turisták: itt van Közép-Európa egyetlen faluba telepített szabadtéri néprajzi gyűjteménye. Hogy ez miért lényeges? Hasonlítsa csak össze valaki a szobathelyivel, vagy a zalaegerszegivel, s meglátja a különbséget. A házak közül itt nem panelelő virít ki, hanem a szelíd zselici dombokat látni, és a falumúzeumnak helyt adó templomkert csöndjét sem veri fel autóbőgés.

Pedig azért járnak itt is elegendő, Csepinszky Mária gondnok szerint naponta majdnem másfél száz vendég fordul meg az udvarban. Elsősorban a templomra kíváncsiak, ami teljességgel érthető, hiszen párját ritkító népi műemlék. 1785-ben épült II. József vallási türelmi rendeletének és a gyűlekezeti áldozatkészségének köszönhetően, amint ez a mennyezetre festett díszes feliratról is kiténik. A ma is működő református műemléktemplom legszebb ékessége az 1787-ben, Nagyváti János nagypalli asztalosmester által faragott, festett padozat és karzat. A mester szerénységét dicséri az egyik karzati festett lapra írt följegyzés, mely szerint a templombelső elkészítésén „Bátor István Kovács Hűségesen Munkálódott”.

— A nyelvészek nagyon örvendtek, amikor hallották, hogy ez az ige még ma is ebben a formában él a faluban. Az asztalosmester is mindig azt kérdezik tőlem reggel: mit fogunk ma munkálódni? — mondja Csepinszky Mária.

A padokat, s a karzati borított lapokon megannyi izgalmas ábra. Talán egyszer mindegyiknek jelentését sikerül majd megfejteni, s ezzel is közelebb jutunk őstörténetünk megismeréséhez. A templom renoválását 1975-ben fejezték be. Mai állapotában kétségtelenül a magyar nyelvterület egyik legszebb népi műemléke.

A szennai nevezetességeknek azonban ez csak az egyik része. A templomkertbe — 1972-ben készült terv szerint — falumúzeumot telepítenek. Az első épület, Göntz Mihály 1861-ben

épült rinyakovácsi háza három évvel ezelőtt került át végleges helyére, Szennára. Most Tóth Sándorné, Nyári Bözsi néni viseli a gondját, szó se róla, kifogástalanul.

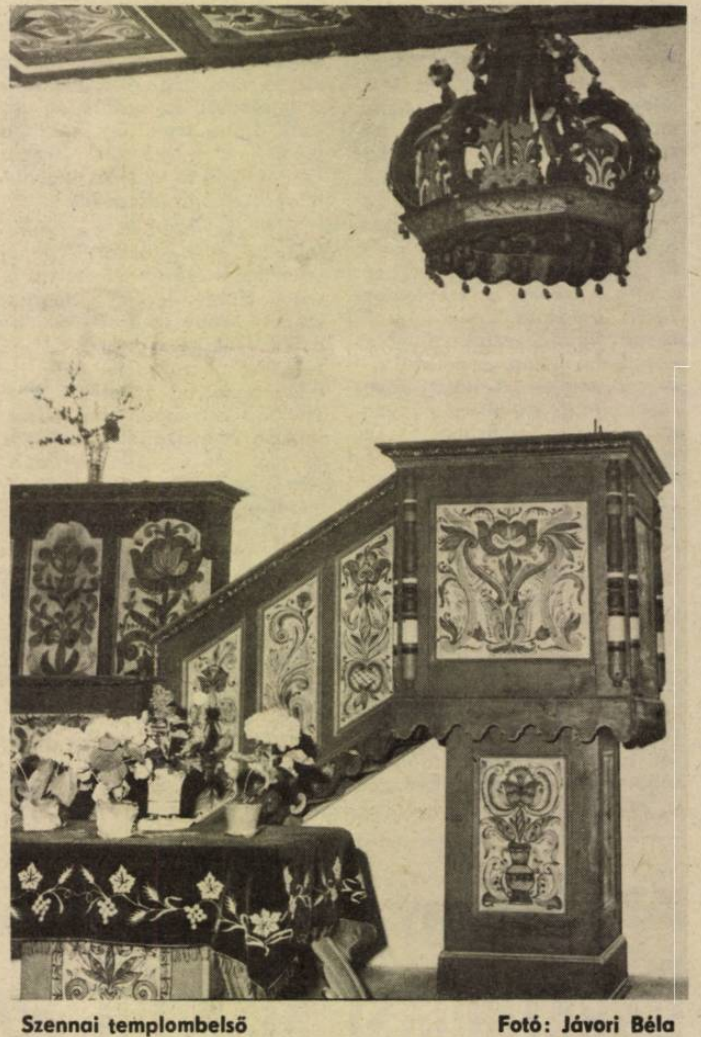
Nagyon nehéz leírni azt a mérhetetlen egyszerűséget és racionalitást, amely erre a paraszti lakóházra, s minden berendezési tárgyára jellemző. Ugyancsak a népi életbölcsest, évszázadok tapasztalatait őrző az épülethez tartozó szennai sövényfalas pajta is. A szomszédos házat Kisbajomról hozták ide. Ott szedték szét alkotóelemeire, s a megszámozott darabokat gondos munkával rakták össze a múzeumi utcában. Mellette csökölyi nagygazda háza áll, a mestergerenda tanúsága szerint 1843-ban építették. A negyedik telek lakóháza Kiskorpádról való.

Néprajzosok, műemlékvédelmek szakemberek sokat vitatkoznak arról, melyik a helyesebb megoldás: hollókői minta alapján a helyszínen megőrizni a népi műemlékeket, vagy egy-egy jellegzetes helyen csoportosítani a gyűjteményt. Hallókői azonban csak egy van, megőrzendő egyedi műemléképület viszont annál több. A Zselicségben

amellett szóltak döntő érvek, hogy Szennára kerüljenek a szűkebb-tágabb környék megőrzendő, a régít hűen bemutatató népi műemlékei. Így, ha a falumúzeum teljesen elkészül, a közel kéthaldas területen két középparaszti és egy-egy szegény- illetve gazdagparaszi porta látható majd a Zselic, Belső-Somogy és a Dráva-mente gazdálkodását reprezentáló melléképületekkel együtt.

A falumúzeum épületeihez tartozik egy szépen helyreállított öreg szennai parasztház is, valamint távolabb, a falu vége felé. Útközben elgyönyörködhetünk a házakhoz bevezető megannyi kis népi „Rialto-híd-ban”, amelyeket szerencsére még csak itt-ott váltott fel néhány jellegtelen betonépítmény. A régiekért joggal aggódik a múzeum gondnoknője, hiszen éppen úgy hozzátartoznak a faluképhez, mint a templom, vagy a zsúptetős műemlékházak. Az őslakosoknak, a múzeológusoknak és a turistáknak együtt kell megőrizniük azokat a kincseket, amelyek évszázadok alatt halmozódtak fel Szennán és a Zselicségben.

Havasi János

Szennai templombelső

Fotó: Jávor Béla

Dorombzene, sárkányrepülő, égő ház

A Trapper-reklámhadjárat főszereplője: kaszkadőr

Ezer forint gázi filmenként

A lobogó hajú, szakállas fiatalember leveti magát az égő ház ablakából, cross-motorral száguld, felpattan a ló hátára, sárkányrepülővel lebeg ég és föld között, vadul vízisiel. Valamennyi jelenet végén a kísérteties dorombzene, majd a felirat: TRAPPER. Ugye ismerősök a képek? Szinte alig akad olyan televízió néző vagy mozilátogató, aki ne látta volna a TRAPPER-farmerek reklámhadjáratának említett filmjeit. Pedig a sor közel sem teljes, hiszen összesen 37 reklámfilmet forgattak, mintegy 1,5 millió forintért. Esténként a televízióban egy-egy reklámblokkban háromféle változatot mutatnak be, melyeknek főszereplője a 32 éves Kocsis Mihály, aki fog-

lalkozására nézve működési engedéllyel rendelkező kaszkadőr. Vajon hogyan lesz valaki egy ilyen nagyszabású reklámfilm sorozat első embere? — Kaszkadőröket kerestek a filmekhez, én is jelentkeztem. Elsőrendű válogatási szempont volt, hogy a rendező, Kenyeres Gábor mozgáselképzelései közül ki mennyit tudott megcsinálni. De alkati tényezőket is figyelembe vettek. Szerencsém volt, engem választottak ki. — A filmek hossza néhány másodperc. A felvételek mennyi időt vettek igénybe? — Egy-egy jelenet általában 8 és 15 másodperc között mozog. Naponta átlagban 2—3 filmet készítettünk, de volt olyan jelenet, amit többször is újra

kellott forgatnunk, mert nem sikerült a felvétel. Például amikor az égő házból ugrottam ki, a kamerával jó párszor egyszerűen nem tudták követni az eseményt. De a végén mégis csak megcsináltuk azt a filmet is. — Néha egészen veszélyes jeleneteket láthatunk. Baleset nem történt? — De igen. A sárkányrepülővel már jó ideje úsztam a levegőben, mikor egyszer csak zuhanni kezdtem. Mire felocsúdtam, már leértam a földre. Ez azonban nem maradt a filmen. A másik meleg helyzet úgy adódott, hogy egy lovas szánnal száguldottunk egy meglehetősen jeles, sikos terepen egészen addig, míg egy kanyarban fel nem borultunk. Szerencsére

még időben sikerült kiugranom a kollégámmal, mert ahogy lehuppantunk a hóba, tőlünk néhány méterre a szán teljesen összetört.

— Mennyit keresett a TRAPPER-reklámfilmmel?

— Egy filmért 1000 forintot kaptam.

— Szinte naponta látjuk a televízióban. Az utcán felismerik?

— Nagyon sokan felismernek, sőt néhányan utánam is kiabálnak. Kétségtelenül jó, hogy utánam fordulnak, de megmondom őszintén, nem egy farmeranyagon keresztül akartam ismert lenni.

— Néhány filmben az előretartott bal kezének mutatóját az ég felé szegezi. Mit jelent ez?

— A felfelé tartott mutatóujjnak a jelentése, hogy a

Elégtelen

Kánikula ide vagy oda, vannak esetek, amikor a vízből is megárt a sok. Egyebek mellett ez a fő tanulsága a Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet szokásos gyorsjelentésének, melyben megint csak szerepelnek a zsebszínpad állandó szereplői, különben édestestvérek: a híg fagyalt, a híg kávé és a híg fröccs. Állandó rovatunk ezúttal rendhagyó, arról kérdeztük dr. Kacsokovics Miklóst, az intézet igazgatóját, vajon mindig csak mi isszuk meg a levét — hivatalos nyelven — az alacsony szolgáltatási értékű italoknak, magyarul a lötytyöknek?

Mint kiderül, ára van a lötytyöknek. Legalábbis a Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet első félévi mérlegének tanúsága szerint. A minőség öreinek ténykedése a szanctiók tükrében: 69 figyelmeztetés, 30 fegyelmi, 35 szabálysértési eljárás, bírósággal lezárva.

Bírságok a big barokért és fröccsökért:

Fekete Gyémánt, Komló: 1000 Ft, Karasica Gyöngye Mgtst borozója, Komló: 2000 Ft. Utasellátó, Szentlőrinc: 1500 Ft. Hársfa borozó, Harkány: 1500 Ft. Ormánsági kisvendéglő, Selye: 600 Ft. Fülémüle csárda, Villány: 1000 Ft. 103-as bűfé-falatozó, Bóly: 1500 Ft. Vásárcsarnok, Szekszárd: 600 Ft. Sport vendéglő, Siklós: 1000 Ft. Béke étterem, Bonyhád: 3000 Ft.

Fagyaltért: Nagykönyi presszó: 800 Ft. Baranya megyei Vendéglátó Vállalat 356. sz. egysége, Sikonda: 1000 Ft. Mohácsi ÁFÉSZ 205. sz. egysége, Lánycsók: 2500 Ft. Dombóvári ÁFÉSZ dombóvári 24-es és döbrökői 43-as egysége: 900—900 Ft. Tenkesalja ÁFÉSZ 235. sz. ABC-presszó, Siklós: 4000 Ft. Baranya megyei Vendéglátó Vállalat köpavilonja, Harkány: 1500 Ft. Dráva menti ÁFÉSZ Ifjúsági presszója, Sellye: 1000 Ft. Bíróság az elégtelen szolgáltatási értékű kávéért: Harkányi köpavilon: 800 Ft.

Túlontúl híg jaffáért: Baranya megyei Vendéglátó Vállalat központi étterme, Siklós: 3000 Ft.

A Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet a Tolna megyei Tanács Kereskedelmi Felügyelőségével végzett legutóbbi vendéglátói ellenőrzése során szomorúan konstatálhatta, minden a régióban: 14 egységben 49 mintát vettek, s a kép a szokásos, a fagyaltok 16 százaléka, a borhígítványok 22 százaléka, a presszókávék 25 százaléka nem felelt meg az előírásoknak. Azaz lötyty, lötyty... (—mz—)

TRAPPER anyag különlegesen jó. Semmi egyéb.

— Tényleg jó a TRAPPER?

— Ilyen anyagból készült öltönyt hordok, szinte állandóan, s az a tapasztalatom, hogy bármelyik világmárka farmerrel felveszi a versenyt. Sokan csak azért teszik le, mert magyar.

Kocsis Mihály egyébként jótételező is szerepel. A közeljövőben mutatják be a film-színházakban a Rosszemberek című magyar filmet, melyben a Róka nevű betyárt alakítja. Roszprím Nándor